

פרק שביעי 'חטאת העוף'

משנה

עשה חטא' העוף כמעשה חטא' לשם עולה
 חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת, מליקה בסימן אחד והזאה ומיצוי, לשם חטאת כשירה¹⁰⁸¹. כמעשה חטאת לשם עולה, או כמעשה עולה לשם חטאת, כמעשה עולה לשם עולה, פסולה. עשאה למעלה, מחוט הסיקרא שלא כהלכתה, כמעשה אחד מכל האמורים כאן, ואפילו כמעשה חטאת פסולה, מפני שעשאה שלא במקומה¹⁰⁸².

עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה עולה לשם עולה כשירה, כמעשה עולה לשם חטאת כשירה, ובלבד שלא עלתה לבעליה. כמעשה חטאת לשם עולה, כמעשה חטאת לשם חטאת פסולה. עשאה למטה כמעשה כולן, כמעשה אחד מכל אלו ואפילו כמעשה עולה לשם עולה פסולה¹⁰⁸³.

גמרא

חטאת העוף וכו' כשנינה בהזאה
 הגמרא שואלת על מה ששנינו במשנה שאם עשה חטאת העוף כמעשה עולה לשם חטאת, במה הוא שינה?¹⁰⁸⁴ איזה דבר עשה בחטאת כמעשה עולה? אם מלק שני סימנים והבדיל¹⁰⁸⁴, המשנה אינה כרבי אלעזר ברבי שמעון, שאמר, שמעתי שמבדילין בחטאת העוף. ואומרת הגמרא הרי העמדנו את המשנה בסוף הפרק הקודם שאומרת שאם הבדיל בחטאת פסול שלא כרבי אלעזר ברבי שמעון. ואומרת הגמרא לא, אפשר להעמיד את משנתנו אפילו כרבי אלעזר ברבי שמעון, והמשנה מדברת כשנינה

1081 חטאת העוף שנעשתה כמעשה חטאת לשם חטאת כשרה מפני שזו היא מצוותה לכתחילה ונשנתה כאן אגב האחרים. תוס'.

1082 אפילו שעשה את העבודה כתקנה היא אסורה באכילה אבל הבעלים נתכפרו לשמואל שאמר לעיל (דף כו:): כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו בעלים. תוס'.

1083 התוס' כתבו בסוף הפרק הקודם שאינם יודעים מנין לומדים עיכוב בעולה שעשאה למטה כמעשה עולה לשם עולה. תוס'.

1084 שינה במליקה שמלק שני סימנים והביל ושינה בהזאה שלא הזוה אלא מיצה, ועשה הכל למטה כדין חטאת. וא"א לפרש שני במליקה שעשאה למעלה שהרי מליקה כשרה בכל מקום. ובשינה בהזאה א"א לפ' שהיה למעלה משום שהדברים נא' על הרישא ששנו בה עשאה למטה. וכן מה שא' בבבא של עולת העוף כמעשה חטאת דשני במליקה שלא מלק רק סימן אחד. שני במצוי שלא מיצה אלא הזוה והכל למעלה. תוס'.

בהזאה, עשה בחטאת מעשה עולה ולא הזה אלא מיצה את הדם.

ומסתבר לומר שהשינוי במשנה הוא בהזאה ולא במליקה. ממה ששינוי בסיפא, בסוף החלק הראשון של המשנה שמדבר בחטאת העוף, עשאה למעלה כמעשה כולן פסולה, ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת פסולה. במה הוא שינה?, איזהו עבודה הוא עשה למעלה?. אם הוא שינה במליקה ומלק את חטאת העוף למעלה מחוט הסקרא. הרי שינוי בברייתא שהובאה לעיל שמליקת חטאת העוף כשרה בכל מקום במזבח!. אלא מדובר כשינה בהזאה, וגם הרישא נמי שמדברת בשינוי מעשיה מדברת בשינוי בהזאה. ואומרת הגמרא שאין מכאן ראיה מפני שבכל מקום מדברים במה שהוא שינוי, הרישא שמדברת בשינוי כמעשה העבודה יכולה לדבר גם בשינוי במליקה, ושלא כרבי אלעזר ברבי שמעון. והסיפא שמדברת בשינוי במקום העבודה מדברת רק בשינוי בהזאה, שהרי מליקת חטאת למעלה אינה שינוי.

רבי יהושע מודה במיצוי
שינוי במשנה שעולת העוף שעשאה כמעשה
חטאת לשם עולה, פסולה. שואלת הגמרא

במה שינה שעשה בעולה כמעשה חטאת? אם מלק סימן אחד ולא שנים ולא הבדיל. הרי שינוי בסיפא, כולן אין מטמאין בבית הבליעה ומועלין בהן, גם על עשה כמעשה חטאת לשם חטאת וזה שלא כרבי יהושע. שהרי רבי יהושע אומר במשנה הבאה שאין מועלים בעולת העוף שעשאה למטה מחוט הסיקרא כמעשה חטאת לשם חטאת. אלא מדובר

כששינה ממעשה עולה למעשה חטאת במיצוי, אבל המליקה היתה מליקה של עולת העוף. ורבי יהושע אינו חולק במיצוי, ומודה שבכולן יש מעילה גם אם עשאה למטה כמעשה חטאת, בהזאה ולא במיצוי, ולשם חטאת¹⁰⁸⁵.

רישא וסיפא במליקה ומציעתא במיצוי
שואלת הגמרא, אם המשנה מדברת בשינוי במיצוי הדם ולא במליקה, איך נפרש את מה ששינונו בסיפא שרבי אליעזר אומר שמועלים בעולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת, ורבי יהושע אומר שאין מועלים בה. הרי רבי יהושע אומר שאין מועלים בעולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת רק אם שינה במליקה ולא אם שינה במיצוי? אלא מדובר כששינה במליקה ונמצא שהרישא שפוסלת את חטאת העוף שעשה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת¹⁰⁸⁷, ומחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע בסיפא מדברות כששינה במליקה. והמציעתא מדברת במיצוי הדם¹⁰⁸⁸!?. ואומרת הגמרא כן, הרישא והסיפא מדברות במליקה והמציעתא במיצוי.

משנה

כולן לא מט' בבית הבליע' ומועל' כולן לא מט' בבית הבליע' ומועל'
מליקתן מטהרת אותן מידי נבלה, ואין מטמאים בבית הבליעה כנבלת עוף טהור. ומועלין בהן, אפילו בחטאת, מפני שאין בהן שעת היתר לכהנים ולא יצאו מידי מעילה. חוץ מחטאת

1085 כרב אדא שא' אומר היה רבי יהושע עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת נמשכת משם עולה ונעשית חטאת העוף. וא"ל לומר טעם זה אלא כששינה במליקה כמו שרב אשי מפרש לקמן משום שעולה צריכה ב' סימנים וחטאת כשרה בסימן אחד. כיון שאין מליקת עולת העוף למטה זה שמואלקה למטה ולשם חטאת השלים את כל מעשה החטאת בסימן הראשון, ויצאה בה משם עולה ונעשית חטאת, והיא חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת, שאין בה מעילה. אבל כשבמליקה לא שינה ומלקה למעלה וכמעשה עולה אינה נמשכת להיות חטאת העוף בשינוי של המיצוי, שלא מיצה אלא היהו כדין חטאת למטה. רש"י.

1086 משמע שכל הבבא הזאת של עולה מדברת במיצוי. ותוס' שואלים איך מעמידים שינה במיצוי במה שש' חטאת לשם עולה וכמעשה חטאת לשם חטאת? אם עשה הזאה ואח"כ מיצוי מדוע העולה נפסלת בכך הרי הוא עושה אח"כ מיצוי מדם הנפש. ואם משום שדורשים לעיל (דף סה.) דמו כל דמו וכיון שעשה הזאה אין במיצוי כל דמו. לא מסתבר שאם נשפך מעט מהדם שתפסל בכך. ונראה לפרש שהבבא של עולה מדברת כששינה במיצוי. וגרוע יותר מנשפך מעט משום שמייד כשהזהו והגיע דם למזבח נתכפרו בעלים כדשמואל, והרי נתכפרו בפסול ולא מועיל מה שמתמצה אח"כ כיון שכבר נתכפרו. אבל תימה לומר שנתכפרו כשעשה עבודה שלא כדינה. שאינו דומה לנתנו על הכבש ועל היסוד שהעבודה כמצותה, אלא ששינה מקומו. ונראה כפי' רש"י שכמעשה חטאת הוא שלא עשה מיצוי אלא הזאה למ"ד שמיצוי לא מעכב בחטאת, ופסולה משום שלא עשה מיצוי בעולה זו. וכן פירש"י לעיל בחטאת שלא הזוה אלא מיצה. תוס'.

1087 משום שרוצים להעמידה שלא כר"א ברבי שמעון כמו שא' בסתם בפ' הקודם. רש"י.

1088 כדי להעמידה כרבי יהושע משום שרבי אליעזר הוא שמוות.

העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת. כיון שהיא כשרה ויש לה שעת היתר לכהנים, אין בה מעילה אפילו לזר.

עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת, רבי אליעזר אומר מועלים בה. שהרי היא

רא"א מועלים בעולת העוף
שנעש' למטה כמעשה חטא'

עולה, ואין לה שעת היתר לכהנים. רבי יהושע אומר אין מועלים בה, כיון ששינה את שמה מעשיה ומקומה לשם חטאת היא נעשית חטאת. אמר רבי אליעזר, ומה אם חטאת שאין מועלים בה לשמה, כששינה את שמה מועלים בה. עולה שמועלים בה לשמה, כששינה את שמה אינו דין שימעלו בה! אמר לו רבי יהושע, לא! אם אמרת בחטאת ששינה את שמה לשם עולה, שכן שינה את שמה לדבר שיש בו מעילה. תאמר בעולה ששינה את שמה לשם חטאת, שכן שינה את שמה לדבר שאין בו מעילה.

אמר לו רבי אליעזר, והרי קדשי קדשים ששחטן בדרום ושחטן לשם קדשים קלים

א' לו ר"אק"ק שש' בדרום לשם ק'
קלים יוכיחו

יוכיחו, ששינוי השם אינו מוציא מידי מעילה. שכן שינה את שמה לדבר שאין בו מעילה, שאין מעילה בקדשים קלים אלא באימורים, ומועלין בהן, מפני שנפסלו בשחיטת דרום וזריקתם לא הוציאתם מידי מעילה. אף אתה אל תתמה על העולה, שנעשתה לשם חטאת, שאע"פ ששינה שמה לדבר שאין בו מעילה שימעלו בה. אמר לו רבי יהושע, לא! אם אמרת בקדשי קדשים ששחטן בדרום ושחטן לשם קדשים קלים, שכן שינה את שמה לדבר שיש בו איסור והיתר¹⁰⁸⁹, שבאימורים מעילה¹⁰⁹⁰. תאמר בעולה, ששינה את שמה לדבר שכולו היתר, חטאת העוף שכולה נאכלת לכהנים ואין בה חלק שקרב למזבח!.

1089 תוס' שואלים שחטאת העוף ששינה את שמה לשם חטאת העוף של יולדת תוכיח ששינה את שמה לדבר שאין בו מעילה ומועלים בה שהרי היא פסולה. כמה שא' בפ"ק (דף ט:): לשם חטאת יולדת לשם חטאת נזיר פסולה הני עולות נינהו. ולמה שמסיקים בגמרא שירדת רבי אליעזר לטעמו של רבי יהושע משום שנמשכת ונעשית חטאת העוף ניחא. ועוד י"ל שדר' יהושע היה יכול לענות זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות וא"כ אין מועלין בה שהרי היא כשרה. תוס'.

1090 תוס' שואלים שמשמע שמועלים מה"ת שק"ו הוא דאורייתא. ותימה שלא מקשים מכאן לרבה שאמר במעילה קדשי קדשים ששחטן בדרום אין מועלין בהן מן התורה. וי"ל שלרבה גם המעילה של ר' אליעזר היא מדרבנן, שעולה שעשאה למטה היא כשחיטת דרום, וק"ו דקאמר שר"א א' הוא שיש להם לבית דין לתקן מעילה. תוס'.